

Μνήμων

Τόμ. 5 (1975)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

Τ Ο Μ Ο Σ Π Ε Μ Π Τ Ο Σ

JOHANNES KODER : Ένα άγνωστο νομικό χειρόγραφο από τη Μάνη
• ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΗ : Η Πάτρα όπως την είδαν οι περιηγητές από
το 1204 ως το 1500 • Α. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ένα χειρόγραφο από το
Μελάνικο στη Βιβλιοθήκη John Rylands του Μάντσεστερ • ΕΛΕΥΘΕ-
ΡΙΟΣ Π. ΑΛΕΞΑΚΗΣ : Η δομή της ελληνικής οικογένειας στη Θράκη
• ΘΑΝΟΣ ΒΕΡΕΜΗΣ : Ανέκδοτα κείμενα γύρω από το Κίνημα της
9ης Μαρτίου 1933 • ΕΥΤΥΧΙΑ Δ. ΛΙΑΤΑ : Μαρτυρίες για την πτώση
τ' Αναπλιού στους Τούρκους (9 Ιούλη 1715) • ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΠΠΑΣ :
'Ο Καλαβρυτινός δάσκαλος Γρηγόριος Ίωαννίδης και η Βιβλιοθήκη του
• ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΛΟΥΚΟΣ : 'Ο Μακρυγιάννης προσφέρει στη βασιλίσσα
της 'Αγγλίας Βικτωρία τις εικονογραφίες του Εικοσιένα • ΒΙΒΛΙΟΓΡΑ-
ΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1974.

Α Θ Η Ν Α 1 9 7 5

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ

JOHANNES KODER

doi: [10.12681/mnimon.353](https://doi.org/10.12681/mnimon.353)

Βιβλιογραφική αναφορά:

KODER, J. (1975). ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ. *Μνήμων*, 5, 1-6.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.353>

JOHANNES KODER

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ *

Τὸν Μάιο τοῦ 1975, μετὴν εὐκαιρία μιᾶς ἐκδρομῆς στὴ χερσόνησο τῆς Μάνης, ἐπισκέφθηκα τὴν ἐρειπωμένη μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς Καταφυγιώτισσας, ποὺ βρίσκεται σὲ μιὰ ἀληθινὰ μαγευτικὴ θέση, στὴ βόρεια πλαγιά τοῦ ὄρους Μακρυλάκκωμα, περὶ τὰ 15 χμ. ΝΔ ἀπὸ τὸ Γύθειο¹. Ἀπὸ τὸ μοναστήρι αὐτὸ σώζονται σήμερα τὰ ἐρείπια τοῦ περιβόλου του καί, σὲ κακὴ κατάσταση, τὸ καθολικὸ, ἓνα ἐπίμηκες κτίσμα χωρὶς νάρθηκα μετὰ ὀκτάγωνο τροῦλλο, ποὺ στηρίζεται στοὺς πλάγιους τοίχους. Μέσα στὴν ἐκκλησία, καί πίσω ἀπὸ τὸ ξυλόγλυπτο εἰκονοστάσιο τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, βρῆκα ἓνα κουτὶ ποὺ περιεῖχε ἓνα ὡς τώρα ἄγνωστο χειρόγραφο μετὰ συλλογὴ Νομοκανόνων.

Τὸ μοναστήρι τῆς Καταφυγιώτισσας εἶναι τώρα ἰδιοκτησία τοῦ κ. Ἀριστομένους Κυριαζάκου, γεωργοῦ ἀπὸ τὸ χωριὸ Δροσοπηγῆ, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν γνώριζε τὴν ὑπαρξὴ τοῦ κώδικα. Τώρα τὸν ἔχει στὸ σπίτι του καί εὐγενέστατα μοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὸν ἐξετάσω. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶχα καιρὸ νὰ μείνω ἐκεῖ γιὰ πολὺ, ὥστε νὰ μελετήσω τὸ χειρόγραφο λεπτομερειακά, ἡ περιγραφή μου θὰ εἶναι προσωρινὴ καί θὰ περιοριστῆ μόνο στὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα στοιχεῖα. Πάντως θὰ δείξη, νομίζω, στοὺς εἰδικούς ὅτι θὰ ἀξιζε ἢ ἐνασχόλησῆ τους μετὰ τὸ νέο εὑρημα.

Πρόκειται γιὰ χαρτῶο χειρόγραφο, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀντιγραφή, ὅπως ἀναφέρεται στὸν κολοφῶνα τοῦ χειρογράφου, ὀλοκληρώθηκε τὸ 1713. Σ' ἓνα μεμονωμένο ὅμως φύλλο μετὰ σβησμένη ἀρίθμηση, ποὺ βρίσκεται μετὰ τὸ φ. 180, ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη ἐνθύμηση: *εἶναι δὲ ἔτος ,αχγ. - σεπτεμβρίου κ'. τοῦτο τὸ ἔτος καὶ τὸν μῆνα ἐπαράλαβαν οἱ Βενέτικοι ὄλον τὸν μορῆαν*. Καθὼς εἶναι μᾶλλον ἀπίθανο ὁ γραφεὴς νὰ ἄρχισε τὴν ἀντιγραφή

* Ἐυχαριστῶ τοὺς κ. κ. Σπ. Τρωϊάνο καὶ Α. Μαρκόπουλο, Ἀθήνα, ὡς καὶ Ρ. E. Pielog, Βιέννη, γιὰ τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις τους.

1. Ἡ περιοχὴ ἀνήκει διοικητικὰ στὸ δῆμο Δροσοπηγῆς (πρῶην Τσεροβάς, πρβλ. M. V a s m e r, Die Slaven in Griechenland, Abh. Preuss. Akad. Wiss., phil. - hist. kl. 1941/12, Βερολίνο, 1941, 174) τοῦ νομοῦ Λακωνίας.

τοῦ χειρογράφου τὸ ἔτος 1690 καὶ νὰ τελείωσε τὸ 1713, εἰκάζουμε ὅτι τὸ σημεῖωμα αὐτὸ ὑπῆρχε στὸ χειρόγραφο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀντέγραψε ὁ κωδικογράφος μας. Ἄλλωστε, ὁ κατάλογος τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινούπολης, ποὺ τελειώνει στὸ ἴδιο φύλλο, φθάνει ἐπίσης μέχρι τὸ 1690, δηλαδὴ ὡς τὴ δευτέρα πατριαρχία τοῦ Καλλινίκου Β' (1689 - 1693).

Ὁ κώδικας ἔχει διαστάσεις 29,8 × 22,8 ἐκ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 228 φύλλα μὲ 25 - 27 στίχους κατὰ σελίδα. Ἡ γραφὴ εἶναι ἀρκετὰ ἐπιμελημένη μὲ ἀρχικά καὶ ἐπίτιτλα ἐρυθρόγραφα. Γενικὰ ἡ κατάστασή του εἶναι κακὴ, ἰδιαίτερα μετὰ τὸ φ. 180, διότι ἔπαθε καταστροφὲς ἀπὸ τὴν ὑγρασία καὶ τὰ ποντίκια.

Τὸ χειρόγραφο περιέχει στὸ πρῶτο μέρος (φφ. 1 - 133) τὴν παράφραση τοῦ Νομοκάνονα τοῦ Μαλαξοῦ καὶ στὸ δεύτερο (φφ. 134 - 228) ἀποσπάσματα ἀπὸ ἄλλες νομικὲς συλλογές. Αὐτὸς ὁ συνδυασμὸς τοῦ Μαλαξοῦ μὲ ἄλλα νομοκανονικά κείμενα σὲ ἐγχειρίδια ποὺ γράφονταν γιὰ τὶς πρακτικὲς ἀνάγκες ἐπισκόπων μὲ δικαστικὰ καθήκοντα φαίνεται πὼς ἦταν πολὺ συνηθισμένους στὴ Τουρκοκρατία ².

Τὸ περιεχόμενον τοῦ κώδικα :

A) Παράφραση τοῦ Νομοκάνονα τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ

(κεφ. 1 - 383, φφ. 1 - 133)

1α - 17α Πίναξ σὺν θεῶ ἀγίῳ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ καὶ βασιλικῶ νόμου, ἀρχ. (1α) *Περὶ κριτοῦ, ὅτι νὰ εἶναι εἰς ὄλους συμπαθής...*, τελ. (17α) *τέλος τοῦ πίνακος καὶ τῶ θεῶ δόξα ἀμὴν 1713* (πρβλ. Indr. Leg., σ. 637 - 658) ³.

18α - 133β Νόμος ἐκκλησιαστικὸς τε καὶ βασιλικὸς, ἀρχ. (18α) *Περὶ κριτοῦ, ὅτι νὰ εἶναι εἰς ὄλους συμπαθής· καὶ νὰ μὴ δὲν πιστεύῃ λόγους τινὸς χωρὶς ἀποδείξεως· κεφάλαιον ᾧ· Πρέπει τὸν κριτὴν τουτέστι τὸν ἀρχιερέαν νὰ μιμεῖται τὸν δίκαιον κριτὴν..*, (πρβλ. Indr. Leg., 659 - 929).

Εἶναι ἀξιοσημεῖωτο πὼς ὁ Νομοκάνονας τοῦ Μαλαξοῦ ἀρχίζει ἐδῶ χωρὶς τὸ συνηθισμένο του προοίμιον (πρβλ. π. X. Indr. Leg., 635 - 636).

B) Ἀποσπάσματα ἀπὸ ἄλλες νομικὲς συλλογές

(κεφ. 384 - 618, φφ. 134 - 228)

134α Σύντομος ἐκλογὴ νόμων πολιτικῶν καὶ βασιλικῶν γενομένη

2. Πρβλ. π.χ. τοὺς κώδικες τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν, ἀρ. 1400 καὶ 2231 (βλ. Λ. Πολίτη, *Ἑλληνικά* 25/1 (1972) 115 - 117 καὶ 28/1 (1975) 161 - 163).

3. Indreptareea Legii 1652, ed. Acad. Republ. Pop. Romîne, Βουκουρέστι 1962.

παρὰ λέοντος καὶ κωνσταντίνου τῶν σοφῶν βασιλέων· κε(φάλαιον) τπδ' (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II, 11)⁴.

134α - 165β Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ «Πόνημα» τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου⁵, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ Προοίμιό του (Περὶ νόμων), ἀρχ. (134α)

*Ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων χρόνων ὅτε ταῖς ὑπατεῖαις τὸ τῶν ῥωμαίων ὑπὴ-
κοον διηλυθῆντο, οὐχ υπῆρχον ἔγγραφοι νόμοι ἀλλὰ ἀγράφως οἱ πλείο-
νες ἔκειντο. Ὑστερον δὲ ἐκλεγέντες δέκα ἄνδρες ὧν ἦρχεν ἄπιος κλαύ-
διος συναγαγόντες τὰ τῆς ῥώμης νόμιμα σποράνδη γραφέντα ἐπετέλεσαν*

5 *τὸ δωδεκάδελτον καὶ μεταπεμψάμενοι καὶ ἀπὸ ἀθηνῶν οὗς ἦχον νό-
μους ἐκτεθειμένους παρὰ τοῦ σόλωνος καὶ τοῦ δράκοντος ἐρανισάμε-
νοι (πρβλ. Ἀτταλ. Προοίμ. α' - β' καὶ Ἀρμενόπ. I, 1, 1 - 2).*

*Εἶτα ἐλθόντες τινὲς σοφοὶ ὧν ἦρχε γάϊος ἐτέρας νομοθεσίας προσεπε-
τεθήκασιν μετὰ δὲ τούτους διάφοροι βασιλεῖς διατάξεις συνεγράψαντο ὡς*
10 *ἐδόκει αὐτοῖς συμφέροντας τῇ πολιτεία. Χρόνοις δὲ ὕστερον ἰουστινια-
νὸς ὁ βασιλεὺς τὰς διεσπαρμένας ἐκθέσεις συναγαγὼν καὶ σοφῶς ἰδιο-
ρθυμήσας ἐν πεντήκοντα βιβλίοις ἀνήγαγε δίγιστα ταῦτα καλέσας (πρβλ.
Ἀτταλ. Προοίμ. γ' - ε' καὶ Ἀρμενόπ. I, 1, 3 - 4).*

*Τελευταῖος δὲ πάντων λέων ὁ σοφὸς σκοπήσας καὶ συνάψας τὰ διε-
στῶτα εἰς ἓν συνεκεφαλαίωσε ἐν ἑξ τεύχεσιν καὶ ἐν βιβλίοις ἐξήκοντα.*
15 *Καὶ μετὰ τούτον πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικὸς < μὲν > νόμους οὐκ
ἐξέθεντο, νεαρὰς δὲ καὶ διατάξεις καὶ χρυσοβούλους λόγους, εἰς ἃ δέον
ἠγήσαντο, πεποιήκασιν. καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ παρὸν ὡς ἐν συντόμῳ...
(πρβλ. Ἀτταλ. Προοίμ. Ϛ' καὶ Ἀρμενόπ. I, 1, 6 - 8).*

*Τελ. (165α) εἰ δὲ πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ εὐρεθῶσιν κατὰ τὸν (165β)
τῶν προσώπων ἀριθμὸν μετὰξὺ αὐτῶν ἢ κληρονομία διαιρηθήσεται (πρβλ.
Ἀτταλ. LIV 8 καὶ Ἰουστινιανοῦ Νεαρ. 118, 2).*

165β - 171β Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Νόμο Γεωργικὸ καὶ τὸν Ἀρμενό-
πουλο, ἀρχ. (165β) *Χρῆ τὸν γεωργὸν ἐργαζόμενον τὸν ἴδιον ἀγρὸν, εἶναι
δίκαιον καὶ μὴ παρορίζει αὐλακας τοῦ πλησίον...* (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II
65), τελ. (171β) *οὐδεις δύναται τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος πρὸ
τῶν ἑννέα ἡμερῶν ἐν αἷς πενθοῦσιν, ἐνάγειν ἢ παρενοχλεῖν· τὰ γὰρ πρᾶττό-
μενα πρὸ τῶν θ' ἡμερῶν παρὰ τῶν πενθούντων οὐκ ἔρρονται (πρβλ. Ἀρμε-
νόπ. V, 13, 1 καὶ Ἰουστινιανοῦ Νεαρ. 115, 5, 1).*

171β - 173α (;) Ἀποσπάσματα ἀπὸ τοὺς Στρατιωτικοὺς Νόμους, ἀρχ.
(171β) *Οἱ ἐπ' ἀτιμία ἐξοισοῦν αἰτίας ἐκπεσόντες τῆς στρατείας, οὐδὲ μίαν*

4. I. - Π. Ζέπου, *Jus Graecoromanum*, τ. II, Νομοθεσία Ἰσαύρων καὶ Μακεδόνων, Ἀθήνα 1931.

5. Μιχαὴλ τοῦ Ἀτταλειάτου, *Ποίημα Νομικόν*, ἐκδ. I. - Π. Ζέπου, τ. VII, 415 - 497, πρβλ. καὶ *K o n s t a n t i n H a r m e n o p u l o s, Manuale Legum sive Hexabiblos*, ed. G. E. Heimbach, Λειψία 1851.

τιμὴν δύνανται ἔχειν ἢ πράττειν (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II, 76), τελ. κολοβ. (172β) ἐὰν δὲ εὗρη ζῶων ἢ ἄλλον εἶδος μικρὸν ἢ μέγα, καὶ μὴ φανερώση αὐτό, καί... (πρβλ. I. - Π. Ζέπου II, 79).

Τὰ φύλλα 173 καὶ 174 λείπουν.

173α (;) - 180α Ἀποσπάσματα ἀπὸ τοῦς Ναυτικούς Νόμους, ἀρχ. κολοβ. (175α)... μετὰ δὲ ὀκτὼ ἔτη συμβῆ ἀπώλειαν γενέσθαι ἢ πυρκαϊάν, ἢ διαρπαγὴν βαρβάρων, τῶν τόκων διάλυσις γενέσθω κατὰ τὸν ῥόδιον νόμον... (πρβλ. Ashburner 4 καὶ Βασιλ. LIII, Appendix)⁶, τελ. (180α) ὁ ἰδιωτικὸν φορτίον ἐπιτιθεὶς τῷ δημωσίῳ καὶ ἀναγκάζων ἐπιτοῦτο τὸν ναύκληρον, μὴ μόνον ζημιούσθω, καὶ ἐπὶ τὸ νανάγιον κινδυνευέτω, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς τιμωρεῖσθω. τέλος τοῦ ναυτικοῦ νόμου. (Ashburner 46 - 47, Appendix E).

Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀνήκει θεματικὰ στὸ βιβλίον LIII, 1 τῶν Βασιλικῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο σώθηκαν ὡς τώρα μόνον λίγες παράγραφοι, καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ λατινικὸ κείμενο τοῦ Κώδικα τοῦ Ἰουστινιανοῦ XI, 5⁷.

180β - 227β Διάφοροι χρονολογικοὶ πίνακες καὶ μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ νομοκάνονες, ἀρχ. (180β) Ἐκλογή ἀπὸ τῶν χρονικῶν διαστημάτων ἀπὸ μιᾶς ὥρας καὶ ἡμέρας ἕως ἑτῶν ἑκατόν. Τὸν ἐνιαυτὸν ἀριθμοῦμεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν... (Ἐκλογή ἀπὸ τὶς «Ροπές», πρβλ. I. - Π. Ζέπου III, 277).

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ κώδικα εἶναι σὲ πολὺ κακὴ κατάστασις. Τὰ φύλλα εἶναι ἀνακατωμένα καὶ ἡ γραφὴ, ἰδιαίτερα τῶν ἀριθμῶν στὴ σελιδοποίησις, ἔσβησε ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Μερικὰ φύλλα εἶναι καταφωγμένα ἀπὸ τοὺς ποντικούς ἐνῶ ἄλλα ἔχουν καταστραφῆ.

228α Κτητορικὸ καὶ χρονολογικὸ σημεῖωμα :

Τὸ παρὸν νόμιμον ἐγράφη μὲν μετὰ πόνου πολλοῦ² διεξόδου δὲ καὶ δαπάνης τοῦ θεοφιλεστάτου λογιωτά³ του τε καὶ θεοπροβλήτου ἐπισκόπου τῆς ἀγιωτάτης ἐπισ⁴ κοπῆς καρνουπόλεως κ(υρίου)ν κὸρ Μακαρίου ἐκ χώρας⁵ κοντούφαρι· ὅποιος δὲ βουληθῆι ποτὲ τῶν καιρῶν νὰ ἀπο⁶ ξενώση καὶ ἀλλοτριώση αὐτό, ἐκ τῆς ἰδίας ἐξουσίας⁷ τοῦ αὐτοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιερέως χωρὶς θελήσεως καὶ⁸ εἰδήσεως αὐτοῦ εἴη κατηραμένος καὶ ἀσυνχώρητος⁹ ἀπὸ θε(ο)ῦ κ(υρίου)ν παντοκράτορος· καὶ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ὡς ἐ¹⁰ ῥόσυλος παραδοθήσεται· εὗροι δὲ καὶ τὴν ὑπεραγίαν θε(οτό)κον¹¹ μαχομένην

6. W. Ashburner, Νόμος Ροδίων Ναυτικός — The Rhodian Sea - Law, Ὁξφόρδη 1909· Basilicorum libri LX. Series A, vol. VII. Textus librorum LIII - LIX edd. H. J. Scheltema - N. van der Wal, Groningen—s-Gravenhage 1974.

7. Cod. Justin. XI, 5 (ed. Krüger 429), «Ne quid oneri publico imponatur» τοῦ χρόνου 395 : «Oneri publico sarcinam privatam ne quis imponat nec audeat portitores frumenti ad suscipiendum onus aliqua necessitate compellere. hoc enim facto atque commisso non in dispendium solum atque naufragii damnus tenebitur obligatus, verum etiam publicae coercitionis experietur vigorem». Πρβλ. Ashburner ἔ. ἄ. 125.

έν τῇ ἡμέρα τῆς κρίσεως· ἔστω δὲ καὶ ἀφορισ¹² μένος παρὰ τῆς ἀρχιεροσύνης αὐτοῦ· ἔτος τῆς χ(ριστο)ῦ ἔναν(θρωπ)ήσεως¹³ ,αφγ' ἐν μηνὶ ὀκτωβρίου κη'¹⁴ οἱ ἀναγινώσκοντες ἔρρωσθε·¹⁵ καὶ ὑπὲρ τοῦ γραφάντος εἴχεσθε·¹⁶ ἔχει μὲν ὁ παρῶν βασιλικὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς νόμος¹⁷ κεφάλαια 618 καὶ φύλλα 228. |¹⁸ δόξαν τῷ θεῷ τῷ δόντι ἀρχὴν καὶ τέλος |¹⁹ 1713 ὀκτωβρίου 28.

Πρόκειται λοιπὸν γιὰ τὸν Νομοκάνονα τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Καρυούπολης. Τὰ ἐρεῖπια τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ βρίσκονται κοντὰ στὸ σημερινὸ χωριὸ Βαχό, τρία περίπου χμ. δυτικὰ ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Καταφυγιώτισσας, ὅπου βρισκόταν ὡς τώρα ὁ κώδικας. Ἡ ἐπισκοπὴ τῆς Καρυούπολης ἀνῆκε στὴ μητρόπολη τῆς Λακεδαίμονος καὶ γιὰ πρώτη φορὰ τεκμηριώνεται στὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 15ου αἰῶνα⁸. Ὁ ἐπίσκοπος Μακάριος δὲν ἦταν ὡς τώρα γνωστός⁹ ἡ πατρίδα του Κουτούφαρι ταυτίζεται χωρὶς δυσκολία μὲ τὸ σημερινὸ χωριὸ Κουτήφαρι, 26 χμ. ΒΔ τῆς Καλαμάτας.

228β Ποίημα σὲ δεκαπεντασύλλαβους τοῦ γραφέα τοῦ κώδικα. Πρόκειται γιὰ τὸν ἱερομόναχο Ἀγοραστό, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στὰ Κύθηρα, ἐνῶ ἡ οἰκογένειά του κατάγεται ἀπὸ τὴ Κρήτη¹⁰.

[Ἔτελει] ὠθή [τὸ] παρ[ὄν] με τοῦ θεοῦ τὴν χάριν
καὶ θέλει λάβῃ τὴν χαρὰν ἐκεῖνος ποὺ τὸ πάρη
γιατὶ ἔχει ἐρωταπόκρισεις ὁμορφαις συνηγμέναις
[μ] ἐ κρίσεις καὶ ἀπόφασαις ἀπλήν φράσιν γραμμέναις
5 [Ἔχε] ι κανονες θαυμαστοὺς καὶ τῶν ζ' συνόδων
[θει] ὠδώ [ν] τὲ ἱεραρχῶν καὶ θείων ἀποστόλων
[καὶ νόμους] τοὺς πολιτικοὺς τῶν πάλαι βασιλείων
πατριαρχῶν ἀπόφασαις τῶν παλαιῶν καὶ νέων
πολλὰ εἶναι ὠφέλιμον εἰς προεστοὺς ποιμένας

8. H. G e l z e r, Ungedruckte und ungenügend veröffentlichte Texte der Notitiae episcopatum, Abh. Bayer. Akad. Wiss., phil. Cl. 21, Μόναχο 1901, 635 (IX, 256 - 259) : Ὁ Λακεδαιμονίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ἀμυκλῶν, τοῦ Καρυουπόλεως καὶ τοῦ Βρεστένης. Πρ. R. J a n i n, Caryopolis, Dict. Hist. Géogr. Eccl. 11 (1949) 1245.— Τὸ χωριὸ ὁμῶς εἶναι πολὺ παλαιότερο· μαρτυρεῖται στὶς ἀρχές τοῦ ἑνατου αἰῶνα, ὅπως δηλώνει ὁ βιογράφος τοῦ Φιλαρέτου τοῦ Ἐλεήμονος Νικήτας «...συνεγραψάμην τὸν βίον αὐτοῦ ἔτους ,στλ' ἐν ἐξορίᾳ ὧν ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Καριουπόλει» (πρβλ. M. - H. F o u r m y - M. L e r o y, La vie de S. Philarète, Byzantion 9 (1934) 165, 27 - 29).

9. Πρβλ. Ὁρθοσκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια 7 (1965) 379.

10. Ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ Ἀρχείου Κυθήρων γνωρίζουμε ὅτι ὁ παπὰς Μάρκος Ἀγοραστός (πατέρας τοῦ κωδικογράφου μας ;) βρίσκεται στὰ Κύθηρα τὸ 1680. Βλ. Χ ρ ὺ σ α ς Ἀ. Μ α λ τ ε ζ ὸ υ, Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα, Ἔπετ. Ἐτ. Βυζ. Σπουδῶν 39 - 40 (1972 - 73) 521.

- 10 διατίναι ώρεώτατον όποϋ δέν τό γε καθ' ένας.
Καί άθές νά μάθης τίς έστιν ό γράφας τό βιβλίον,
'Αγοραστόν τόν λέγουσιν έκ τής νήσου καθόρας.
γέννημα θρέμμα τοϋ νησιού μὰ έκ γονέων ξένων
έκ τής περιφήμου κρητός κατάγεται τών γένων
- 15 πάντων έλαχιστότερος τών ιερομονάχων
καί δέεται καθημερονῶς διά ύγίαν πάντων
καί όσοι τάποκτήσεται καί όσοι τό διαβάσαι
παρακαλώ σās δουλοικῶς [έμ] ένα με θυμάσαι.
-